

Fimmtudaginn 5. nóvember 1998.

Nr. 76/1998.

**Vignir Jónasson**

(Ólafur Birgir Árnason hrl.)

gegn

**Þorsteini Haraldssyni**

(Þorsteinn Hjaltason hdl.)

Skuldabréf. Sjálfskuldarábyrgð.

### **Dómur Hæstaréttar.**

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Guðrún Erlendsdóttir og Arnljótur Björnsson og Björn Þ. Guðmundsson, settur hæstaréttardómari.

Áfrýjandi skaut málinu til Hæstaréttar 19. febrúar 1998. Hann krefst aðallega sýknu og málskostnaðar í héraði og fyrir Hæstarétti. Verði ekki fallist á sýknukröfu hans, gerir hann þá varakröfu, að málskostnaður í héraði og fyrir Hæstarétti verði felldur niður.

Stefndi krefst staðfestingar héraðsdóms og málskostnaðar fyrir Hæstarétti.

### **I.**

Mál þetta er sprottið af skuldabréfi, upphaflega að fjárhæð 520.000 krónur, út gefnu 19. mars 1990 af Jóni A. Gestssyni, tengdassyni áfrýjanda, en þeir stefndi voru sjálfskuldarábyrgðarmenn á bréfinu. Eigandi þess, Íslandsbanki hf., höfðaði mál vegna vanskila á bréfinu, og voru kröfur hans á hendur útgefanda og ábyrgðarmönnum, aðilum þessa máls, gerðar aðfararhæfar. Stefndi kveðst hafa greitt skuldina 13. maí 1993, sem þá hafi verið orðin samtals 910.786,32 krónur, og krefur samábyrgðarmanninn, áfrýjanda þessa máls, nú um helming þeirrar fjárhæðar. Áfrýjandi heldur því hins vegar fram, að Jón A. Gestsson hafi greitt skuldina með hluta af andvirði skuldabréfs, upphaflega að fjárhæð 1.600.000 krónur, út gefnu 17. nóvember 1991 af stefnda, sem hafi framselt það Jóni, er hafi síðan selt það Íslandsbanka hf.

### **II.**

Í héraðsdómi er tekið fram, að skuldabréf þetta, sem áritað er 24. mars 1993 um framsal stefnda til Jóns A. Gestssonar, kvittun Ís-

landsbanka hf. fyrir andvirði bréfsins til sama manns, innlögn fjárins, sem hér skiptir máli, á reikning lögmanns þess, er fór með innheimtu fyrir bankann á framangreindri skuld, og kvittun, sem sami lögmaður sendi bankanum fyrir greiðslu skuldarinnar, stíluð á Íslandsbanka hf. „v/Jón A. Gestsson“, beri með sér, að nefndur Jón hafi greitt skuldina, eins og áfrýjandi heldur fram. Héraðsdómur reisir hins vegar niðurstöðu sína á því, að þrátt fyrir þetta teljist sannað, einkum með skýrslu stefnda og framburði vitna fyrir dómi, að stefndi hafi greitt áðurnefnda fjárhæð, 910.786,32 krónur.

Á þetta verður ekki fallist. Skuldabréfið, að fjárhæð 1.600.000 krónur, var framselt Jóni A. Gestssyni, sem síðan framseldi það Íslandsbanka hf. Útibússtjóri bankans á Akureyri kvaðst fyrir héraðsdómi muna, að stefndi hefði átt 1.600.000 króna bréfið og greitt skuldina samkvæmt skuldabréfinu, sem mál þetta er risið af. Litlu síðar í sama þinghaldi sagði hann hins vegar, að hann væri „eiginlega alveg öruggur“ um þetta. Um nokkur önnur atriði bar þetta vitni fyrir sig í svörum, að langt væri um liðið. Lögmaður sá, sem hafði síðarnefnt skuldabréf til innheimtu, sagði fyrir dómi, að hann væri alveg viss um, að stefndi hefði greitt skuldina samkvæmt skuldabréfinu. Í framburðinum kemur þó fram, að stefndi hafi ekki greitt lögmanninum, heldur hafi greiðslan farið fram í Íslandsbanka hf., sem síðan hafi lagt hana á reikning á lögmannsstofu vitnisins. Lögmaðurinn gat hvorki borið af eigin raun um framsöl á skuldabréfinu, að fjárhæð 1.600.000 krónur, né viðskipti handhafa þess við bankann.

Framburður þessara vitna um viðskipti, sem fóru fram meira en fjórum árum fyrr, er óglöggur um ýmis atriði. Fer hann í bága við fyrrnefnd skjöl, sem benda til þess, að Jón A. Gestsson hafi greitt skuldina. Pykir framburður vitnanna ekki geta haggað þeim ályktunum, sem dregnar verða af þessum skjölum. Stefndi hefur ekki heldur á annan hátt leitt í ljós, að hann hafi greitt hina umdeildu skuld. Ber því að sýkna áfrýjanda.

Eftir þessum málsúrslitum verður stefndi dæmdur til að greiða málskostnað, sem ákveðinn er í einu lagi í héraði og fyrir Hæstarétti, eins og greinir í dómsorði.

## D ó m s o r ð:

Áfrýjandi, Vignir Jónasson, er sýkn af kröfum stefnda, Þorsteins Haraldssonar.

Stefndi greiði áfrýjanda 200.000 krónur í málskostnað samtals í héraði og fyrir Hæstarétti.

**Dómur Héraðsdóms Norðurlands eystra 27. nóvember 1997.**

Mál þetta, sem dómtekið var 31. október sl. að undangengnum munnlegum málflutningi, hefur Þorsteinn Haraldsson, kt. 171262-3729, Einholti 6 A, Akureyri, höfðað hér fyrir dómi á hendur Vigni Jónassyni, kt. 241132-2509, Rauðumýri 22, Akureyri, með stefnu, birtri 22. apríl sl.

Stefnandi krefst þess, að stefndi verði dæmdur til þess að greiða sér skuld, að fjárhæð 455.393 kr., ásamt dráttarvöxtum samkvæmt III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987 af þeirri fjárhæð frá 13. maí 1993 til greiðsludags. Þá er krafist málskostnaðar auk virðisaukaskatts af málflutningsþóknun.

Stefndi krefst þess að verða sýknaður af öllum kröfum stefnanda og hann verði dæmdur til greiðslu málskostnaðar og þ. m. t. virðisaukaskatts á málflutningsþóknun. Við munnlegan málflutning krafðist stefndi þess, að stefnandi yrði dæmdur til álags á málskostnað skv. 2. mgr. 131. gr. laga nr. 91/1991.

Málsaðilar ábyrgðust skuldabréf, upphaflega að fjárhæð 520.000 kr., út gefið 19. mars 1990 af Jóni A. Gestssyni, sem er tengdasonur stefnda. Bréfið fór í vanskil. Höfðaði eigandi þess, Íslandsbanki hf., mál á grundvelli bréfsins, og voru kröfur hans á hendur skuldaranum, Jóni, og ábyrgðarmönnum, aðilum þessa máls, um greiðslu 465.170,50 kr. með nánar tilteknum dráttarvöxtum gerðar aðfararhæfar ásamt 83.670 kr. í málskostnað með áritun á stefnu 29. október 1992. Stefnandi kveðst hafa neyðst til að greiða kröfuna 13. maí 1993. Hafi hann síðan trúað lofordum um, að sér yrði þetta endurgreitt, en þyki nú orðið ljóst, að af því verði ekki. Kveðst hann nú stefna samábyrgðarmanni sínum til greiðslu helmings kröfunnar, 455.393 kr., og sé það höfuðstóll stefnufjárhæðar. Stefnandi kveðst styðjast við almennar reglur kröfuréttar um kröfur milli ábyrgðarmanna.

Stefndi segir Jón A. Gestsson hafa selt skuldabréf í Íslandsbanka hf. á Akureyri 11. maí 1993. Andvirðið hafi verið notað að hluta til að greiða kröfu samkvæmt ofangreindri áritaðri stefnu. 13. maí 1993 hafi verið gefin út fullnaðarkvittun til Jóns A. Gestssonar fyrir greiðslu skuldabréfsins og skilagrein send kröfueiganda, Íslandsbanka hf. Hafi skuldin þannig verið að fullu greidd 13. maí 1993 af Jóni A. Gestssyni. Er sýknukrafa stefnda á því reist, að skuldarinn hafi sjálfur greitt kröfuna.

Við meðferð málsins gáfu skýrslu fyrir dómi auk stefnanda vitnin Jón Aðalsteinn Gestsson, Árni Pálsson hæstaréttarlögmaður og Guðjón Stein-dórsson, útibússtjóri Íslandsbanka.

Ekki er deilt um, að skuld samkvæmt ofangreindri áritaðri stefnu var greidd 13. maí 1993 ásamt vöxtum og kostnaði, samtals 910.786,32 kr. Hins vegar deila aðilar um það, hvort sú greiðsla hafi stafað frá stefnanda eða Jóni A. Gestssyni.

Í málinu hefur verið lagt fram ljósrit skuldabréfs, að fjárhæð upphaflega 1.600.000 kr., sem óumdeilt er, að selt hafi verið Íslandsbanka og andvirðinu ráðstafað að hluta til að greiða kröfu bankans skv. ofangreindri áritaðri stefnu. Bréfið er gefið út til stefnanda, en áritað af honum 24. 3. 1993 um framsal til Jóns A. Gestssonar. Þar fyrir neðan er ódagsett framsal frá stefnanda til Jóns A. Gestssonar, þar sem jafnframt er tekið fram, að stefnandi ábyrgist sem sjálfskuldarábyrgðarmaður skilvísa og skaðlausa greiðslu skuldabréfsins. Þar fyrir neðan er áritun Jóns A. Gestssonar, dagsett 12. maí 1993, að hann framselji skuldabréfið Íslandsbanka hf. og ábyrgist jafnframt sem sjálfskuldarábyrgðarmaður skilvísa og skaðlausa greiðslu þess.

Íslandsbanki hf. gaf út kvittun fyrir andvirði bréfsins til Jóns A. Gestssonar. Segir þar, að andvirðið, er tilgreindir kostnaðarliðir hafi verið dregnir frá, fylgi í tékka. Tékki mun þó ekki hafa verið gefinn út, en andvirðið lagt inn á safnreikning í bankanum og sá hluti þess, sem hér skiptir máli, síðan lagður inn á reikning lögmanns, sem fór með innheimtu fyrir bankann á ofangreindri dómsskuld. Lögmaðurinn sendi bankanum síðan kvittun fyrir greiðslu skuldarinnar, sem er stíluð á Íslandsbanka v/ Jóns A. Gestssonar. Bera þessi skjöl þannig með sér, að Jón A. Gestsson hafi greitt skuldina, eins og haldið er fram af stefnda.

Eftir málsgögnum að dæma var hluti andvirðisins að öðru leyti notaður til greiðslu á skuld, sem var til innheimtu hjá lögmannsstofu við Höfðabakka í Reykjavík. Lögmannsstofan kvittaði fyrir þeirri greiðslu til stefnanda.

Stefnandi var upphaflegur eigandi skuldabréfs þess, er notað var sem greiðsla, eins og að ofan er lýst. Skýrir hann framsal þess til Jóns með því, að tilgangurinn hefði verið sá og um það samið milli sín og Jóns, að Jón yrði með sínu framsali til Íslandsbanka hf. ábyrgur gagnvart bankanum um greiðslu þess. Segir stefnandi þetta ekki hafa átt að breyta neinu um, að söluverð bréfsins hefði átt að tilheyra sér. Hefði hann samið um það við útibússtjóra bankans, að því yrði m. a. ráðstafað til greiðslu skuldarinnar við bankann skv. ofangreindri stefnu. Þvertokur stefnandi fyrir það, að framsalið hafi verið vegna annarra viðskipta þeirra Jóns, heldur hafi Jón

skuldað sér fé, og hefði ábyrgðarskuldbindingin, sem stefnandi hefði leyst til sín, komið þar til viðbótar. Er til hefði komið, hefði bankinn ekki viljað kaupa bréfið, nema stefnandi ritaði á það yfirlýsingu um ábyrgð á greiðslu þess. Hefði hann þá að tilhlutan bankans ritað undir ódagsetta framsalið til Jóns ásamt ábyrgðaryfirlýsinguinni.

Jón A. Gestsson bar, að framsal stefnanda á skuldabréfinu til sín hefði verið liður í viðskiptum eða bralli þeirra í milli, sem vitnið, þráspurt, tilgreindi þó ekki nánar, hvers eðlis hefðu verið, en sagði, að þeir stefnandi hefðu lengi átt ýmisleg viðskipti sín á milli og m. a. staðið saman að atvinnurekstri.

Árni Pálsson hrl., sem fór með innheimtu skuldarinnar, er málsaðilar höfðu ábyrgst, kvaðst hafa verið þess fullviss, að greiðsla hennar hefði stafað frá stefnanda. Hefði hann verið hinn eini þeirra, er innheimtan beindist að, sem hefði sýnt því áhuga að greiða skuldina og vilja til að gera hana upp.

Útibússtjóri Íslandsbanka bar eindregið, að stefnandi hefði átt bréfið, sem selt var bankanum. Kvað hann stefnanda sjálfan verða að skýra það, hvers vegna hann blandaði Jóni A. Gestssyni í það mál, en fyrir sér hefði verið alveg ljóst, að andvirði bréfsins hefði raunverulega tilheyrt stefnanda. Kvaðst hann ekki hafa viljað kaupa bréfið fyrir hönd bankans, nema stefnandi ábyrgðist greiðslu þess, og hefði stefnandi undirritað nýtt framsal ásamt ábyrgðaryfirlýsingu að tilhlutan bankans.

Staðhæfing stefnanda um, að hann hefði verið raunverulegur seljandi ofangreinds skuldabréfs þrátt fyrir framsalið til Jóns A. Gestssonar, fær samkvæmt ofangreindu eindreginn stuðning í framburði útibússtjórans og lögmannsins, sem hafði skuldina til innheimtu. Þá fær þessi staðhæfing frekari stoð í nefndri kvittun frá lögmannsstofunni við Höfðabakka. Þykir verða að leggja þennan framburð til grundvallar þrátt fyrir ofangreint framsal skuldabréfs og kvittun til Íslandsbanka v/Jóns A. Gestssonar, sérstaklega þegar til þess er litið, hve framburður Jóns um viðskipti sín við stefnda var óljós og óskýr.

Verður stefnandi samkvæmt þessu talinn hafa fært sönnur á, að hann hafi greitt þá skuld, sem hann og stefndi ábyrgðust sameiginlega fyrir Jón A. Gestsson. Hefur ekki annað komið fram en um réttarsamband þeirra eigi að gilda hin venjuhelgaða regla, að stefnandi, sem stóð skil á greiðslu allrar skuldarinnar með áföllnum vöxtum og kostnaði, eigi rétt til greiðslu helmings þeirrar fjárhæðar úr hendi meðábyrgðarmanns síns, stefnda. Verður stefndi því dæmdur til að greiða stefnanda hina umstefndu fjárhæð.

Eftir því, sem fyrir liggur, krafði stefnandi stefnda um ofangreinda

greiðslu fyrst með bréfi, sem lögmaður stefnanda ritaði 18. febrúar sl. Samkvæmt 3. mgr. 9. gr. vaxtalaga nr. 25/1987, sbr. l. nr. 67/1989, verða dráttarvextir því ekki dæmdir nema frá 18. mars sl., þótt dráttarvaxtakröfunni hafi ekki verið sérstaklega mótmælt.

Eftir þessum málsúrslitum þykir eiga að taka kröfu stefnanda um málskostnað til greina. Við ákvörðun hans verður hins vegar litið til þess, að málatilbúnaði stefnanda var nokkuð áfátt í upphafi, þótt tekist hafi að bæta úr því að mestu í rekstri málsins. Þykir hann samkvæmt þessu hæfilega tiltekinn 60.000 kr.

Dóm þennan kveður upp Freyr Ófeigsson dómstjóri.

#### D ó m s o r ð:

Stefndi, Vignir Jónasson, greiði stefnanda, Þorsteini Haraldssyni, 455.393 kr., ásamt dráttarvöxtum skv. III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987 frá 18. mars 1997 til greiðsludags og 60.000 kr. í málskostnað.

---